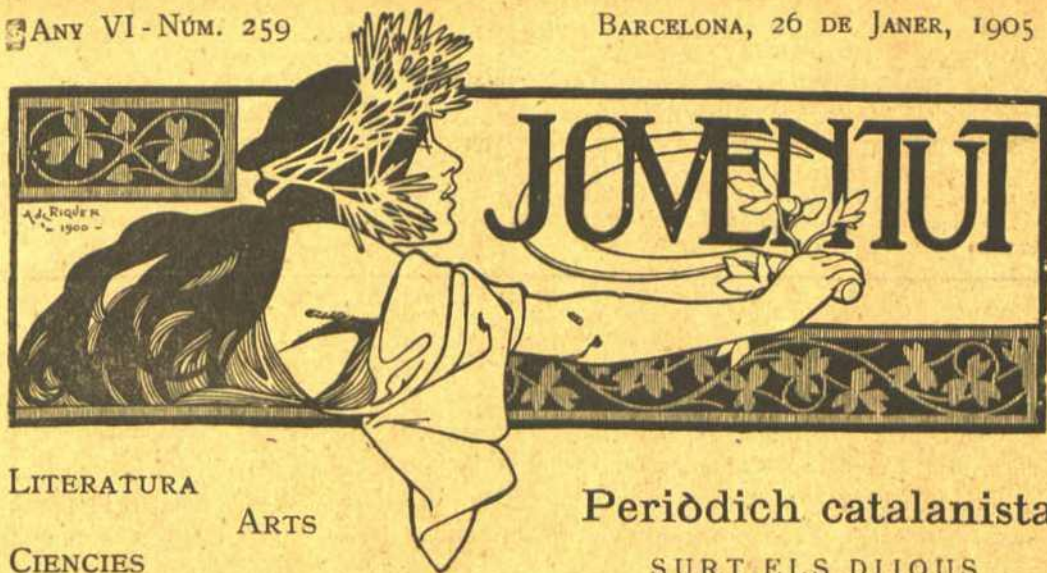

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

, ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 ,

, , SENSE FOLLETINS. 25 ,

SUMARI:

Als autonomistes catalans, per JOVENTUT. — «Ens podem entendre?», per Lluís Via. — «Els Mestres Cantayres de Nurenberg» al Liceu, per Salvador Vilaregut. — El popularisme en la poesia, per R. Miquel y Planas. — Tres còpies noves, per Joseph Lleonart. — La forastera, per Carles Arro y Arro. — Flor de montanya, per Agustí Pedret y Miró. — Teatres, per Emili Tintorer. — Esposalles, per Santiago Gomila. — Balades de Schumann, per Miquel de Palol. — El crim de Torrent - Soliu, per I. Soler y Escofet. — Noves.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Catalá. — Plech 34.

L'HOME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer. — Traducció catalana. — Pròleg, plech b.

ALS AUTONOMISTES
CATALANS

Si fossim castellans y ens dirigíssim a castellans, començaríem una serie d'entrevistes. Sols parlant molt pot un entendres ab ells... y encara. Per lo que respecta als drets de Catalunya, no'ns hi entendriem may enrahonant.

Som catalans y ens dirigim a catalans. Al voler, donchs, conèixer llur opinió sobre un punt determinat, ho fem en la forma més clara y més concreta qu'hem trobat: per medi de cartes-postals. Així nostra pregunta serà ben precisa, y la resposta que se'ns dongui ho podrà ésser encara més, sense que quedi ombra de dubte sobre la rectitut de nostres intencions.

Una cosa'ns té preocupats: y es el veure que, a pesar de la declaració feta per la Junta Permanent en la derrera Assamblea de la Unió

Catalanista, y aprobada per dita Assamblea en pes, declaració que ja deuria haver agermanat a tots els autonomistes catalans, ni un sol, fóra dels que ja eren de la Unió, se'ns hagi atansat ni tan sols pera felicitar-los. ¿A què es degut això? Heus aquí lo que volèm saber: y pera saberho, res tan pràctic com dirigirnos a qui ens pot informar personalment sobre aquest punt. Havent de creure, donchs, que són bons catalans les persones, y ben catalanes les entitats a qui ens dirigim, esperèm una resposta no ambigua, ni d'equilibri, ni de polítich a la castellana, sinó ben categòrica y crua.

Volèm la unió moral de tots els autonomistes sien quins sien y vinguin d'hont vinguin: per això la derrera Assamblea catalanista feu aquesta declaració:

ESSENT NACIONALISTA L'ACCIÓ QU'EN EL NOSTRE POBLE REALISA LA «UNIO», TENEN EL DRET Y EL DEVER DE COOPERARHI TOTS ELS CATALANS MOGUTS PER LES ASPIRACIONS DEL NACIONALISME CATALÀ, QUALSEVULGA QUE SIA LLUR PENSAR Y SENTIR EN MATERIES RELIGIOSES, POLITIQUES Y SOCIALS.

Donchs bé: com que tenim per entès que'l Catalanisme de la Unió no vol fer les coses a mitjes ni deixarles pendants, responguin les persones y entitats a qui ens dirigim, y tinguin per segur que si ses rahons són justes, nosaltres les defensarem dintre de la Unió, pera que sien esborrades totes les dificultats que s'oposen a que en un meteix si ens unim tots els que volèm la llibertat de Catalunya.

JOVENTUT

Les postals qu'hem enviat a diferents tats catalanistes y federals no adherides a la Unió, són les següents:

Essent nacionalista l'acció qu'en el nostre poble realisa la Unió, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme, qualsevolga que sia llur pensar y sentir en matèries religioses, polítiques y socials. — *Declaració de la VII Assemblea de la Unió Catalanista, celebrada a Barcelona els dies 22 y 23 de Maig de 1904.*

Senyor

L'Assemblea catalanista darrera aprobà la Declaració que va impresa aquí sobre. Queda, donchs, proclamat que no s'ha d'acceptar cap programa ni abandonar-ne cap pera ésser de la Unió. N'hi ha prou ab voler l'autonomia de Catalunya.

Vostè que, com a bon català, estarà interessat en la unió general de tots els autonomistes, tindria a bé dirnos quins motius de caràcter polítich li impedeixen fer acte d'adhesió a la Unió Catalanista?

SALUT Y AUTONOMIA

A aquestes postals poden contestar no sols aquells autonomistes que les hagin rebudes, sinó tots aquells altres a qui involuntàriament hagim pogut oblidar, puig l'intent de

JOVENTUT ha sigut dirigir-se a tots, com ho fa desde aquestes planes.

Ens proposém publicar les contestacions que se'ns envihin.

¿ENS PODRÈM ENTENDRE?

Deyem la setmana passada, en la secció de *noves*, que les murmuracions de capelleta entre enemichs d'avuy qu'eren amichs ahir, no sols revelen manca de cohesió en l'autonomisme català, sinó que són un sintoma funest de corrupció y de disolució pera la causa de Catalunya. Al dirho no'ns presentavem pas nosaltres com a purs: no tenim tantes pretensions. Solsament, a tall de filòsofs casulans y econòmichs, voliem fer veure qu'en aquest món (de l'altre no'n sabem res) els qui més abominen dels petits defectes y misèries solen ésser els més contaminats, com els etèrns predicayres de la virtut no sempre'ns maravellen ab exemples edificants, y com els panegiristes de la prodigilitat acostumen a distingir-se per llur avarícia. Així, en un ordre més material, les dones xorques son les qui més glateixen pel do de la maternitat...

Mes, considerant avuy les coses serena-

ment, fixantnos en tots els grupos catalanistes, de tots o de la majoria d'ells ne sentim eixir veus de germanor. Les petites murmuracions, les enveges, les guerres sordes, no's fan tan ostensibles aquests dies. O hi ha empenyo en que no surtin a l'exterior, o són cosa vella, que ha passat a la historia o està a punt de passarhi. Si així fos, tindriem la gran, la immensa satisfacció d'havernos equivocat, d'haver fet judicis temeraris, d'haver volgut judicar lo que, tal volta, erem incapços o indignes de comprendre.

En efecte: arreu que mirèm, hi veyèm moltes inequívokes del desitj que sent tot autonomista d'aportar son concurs a l'obra del nacionalisme català, ab la qu'hem de destruir la costum empeltada en nostre poble de les classificacions per medi de colors polítichs.

Una de les entitats que més empenyo té en remarcar aquest desitj, es la «Lliga Regionalista», que malgrat haverla acusada, els qui pensen com nosaltres, de fer ali ab

els conservadors monàrquics a la castellana, y de procedir com ells en materia d'eleccions, segueix fent protestes de llealtat a Catalunya y aplaudeix a son president senyor Rusiñol quan aquest diu, aludint als disidents:

Per això hem de creure que no'ls hem perdut y que continuen essent companys nostres, ja que com nosaltres trevallem per l'autonomia de Catalunya; els nostres esperits continuen agermanats per un meteix ideal, d'aytal manera, que si per aquell malentès que'ns separa rebessim d'ells algún atach, el contestariem ab una abraçada de germanor que desde aquí els hi envio.

L'esperit de germanor, l'ideal nacionalista, continua manifestantse també en la premsa afecta a la «Lliga». Així el senyor Bardina, en una serie d'articles que baix el titol *Politica de kabila* ve publicant a *La Veu de Catalunya*, fa un anàlisi approfondit de les qualitats polítich-socials del nostre poble, considerat ètnicament e històricament. En els moments actuals, en que tant se parla de fer veritable nacionalisme català, celebrèm molt poder estar d'acort. Vegis aquest paragraf pertanyent al setè dels articles de *Politica de kabila*:

Y no tenint aquí sultanets, no era possible que arrelés la tribu. Les divisions socials se feren aquí el treball y no per personalismes; y si hi havien flaqaers, boters, flequers, cerrallers, etc., no hi havien aquestes vergonyoses kables personalissimes, institucions eminentment mores y castellanés, d'avençats y conservadors, liberals y retrassats, d'en Pau y d'en Pere. Els mateixos sobrenoms en ez català is. Pérez=Peris, Jiménez=Eximenis, eren aquí raríssims, per ésser signe de tribu. Abundaven més els noms geogràfics o significatius d'una qualitat individual (Joan de Bènlloch, Pere Blanch.)

Y aquestes tribus eren aquí més impossibles desde'l moment que sentien els nostres avant-passats el pes de la nacionalitat, y l'ideal de patria traspuava en tots llurs actes. ¿Còm podien arrelar envegetes y tribus que sacrificquen la meteixa nació a les concupiscencies del cercle, quan sentien els catalans tan fonament la patria catalana?

No fa gayres dies que, abundant en aquestes idees, publicavem un articlet en *La Renaixensa* combatent els personalismes a que podria dar lloch una falsa reconstitució de la nacionalitat catalana, que falsa seria si la tallessim pel patró de la politica a l'us, fent el jòch als forasters, als veritables *reaccionaris* que han volgut dividirnos ab les falses classificacions de liberals, conservadors, etc., atiat per l'afany de fer néixer l'odi de classes en un poble quines èpoques més glorioses s'han caracterisat precisament per una compenetració humanissim de tots els estaments socials.

Així, donchs (per més qu'en determinades ocasions ens hagim vist precisats a consignar la marcada predilecció de certs periòdichs catalanistes per aquelles classes dites conservadores que avuy, mercès a desviacions de l'esperit català, semblen posades en pugna ab altres dites republicanes o liberals), creyèm que un periòdich que publica treballs com els esmentats del senyor Bardina podrà fàcilment entendres ab nosaltres.

També s'hi podrà perfectament entendre *El Poble Català*, puig en sos derrers números ha publicat articles en aquet meteix sentit, firmats pels senyors Lluhi Rissech y Ventosa y Calvell. Vegis, per exemple, lo que'l passat dissapte deya aquest darrer:

Es un fet, un fet dolorós y lamentable, el predomini qu'exerceix en totes les manifestacions de la vida social y política de nostra terra la divisió de la societat catalana en dos blochs contraposats, en dos camps irreductiblement antitètics. D'un cantó'ls elements ultra-conservadors, ab un caràcter marcadament reaccionari, prenent restaurar ideals y criteris vells de les centuries mortes. D'un altre'ls elements revolucionaris sembrant ab les seves campanyes una agitació negativa, infecondament demagògica.

La nostra societat, commoguda per apassionades exageracions dels uns y els altres, ha perdut l'harmonich equilibri, la integració de forces necessaria pera'l seu progressiu desenrotll. Els seus elements constitutius, enlloch de compenetrarse y completarse, se neutralisen y extenden en estèril y continua lluyta; les energies del nostre poble's perden en aquest combat constant, que revesteix tots els caràcters de violència de les guerres intestines.

Donchs bé: es precis que aquest malentès desaparegui, baix pena de quedar reduïts uns y altres a la impotencia. Ni els republicans si, encara que subsisteixin matisos extrems, no adquireixen un sentit més governamental que'ls atregui'ls elements econòmichs y un sentit autonomista que'ls conquisti la simpatia dels elements intelctuals, són capaços de passar de la categoria d'un partit d'oposició agitadora; ni els catalanistes, si ens divorciem de les classes populars, podrèm arribar may a implantar a Catalunya'l regim autonòmic.

El día que, per una part, s'arribi a desvincular al Catalanisme del determinat sentit ètic y polítich que de fet l'informa, y per altra totes les energies latents, tots els ideals del nostre poble s'empeltin ab la sava vigorosa de l'ideal nacionalista, el renaixement català adquirirà una força incontestable.

Igualment poden entendres ab nosaltres aquells federals que, com el senyor Pi y Suñer, han escrit ab un remarcable esperit de tolerancia y llibertat lo següent:

Sols ab l'autonomia pot la pensa, lliure de motllos y de patrons de tota mena, expandirse y voleyar pels alts espays de les concepcions humanes; sols ab l'autonomia la conciencia, expressió de la personalitat, pot

afirmarse en el més absolut respecte a les creencies y a les impositons del dever, pot ésser intangible y sagrada.

Y donem també per fòra de tot dubte que s'han d'entendre ab nosaltres aquells autonomistes que com el senyor Laporta han declarat repetides voltes que lo essencial pera tot bon català es ésser autonomista, y que'ls federals de nostra terra no deuen dirse *federals catalans*, sinó *catalans federals*, sense jamay posarse en pugna, portats de petius egoismes o insanes passions, ab les altres branques de l'autonomisme català.

No acabariem may si volguessim aduhir cites en demostració de que la immensa majoria dels autonomistes catalans pensa així.

¿Còm no hem de confiar, donchs, que totes aqueixes significades personalitats, y altres que com elles són representants d'importants fraccions autonomistes, estiguin plenament d'acort ab la declaració feta per la *Unió Catalanista* en sa darrera Assamblea? ¿Còm hem de suposar, després de transcrites les anteriors mostres de la campanya de fecond nacionalisme per elles feta en la prempsa, que deixin d'acoblarse totes en el si de la *Unió Catalanista*, entitat que ha sabut emetre'ls més amples principis d'autonomisme y llibertat, devenint així el gran arbre de la patria del que tots poden esserne branques ufanoses.

Esperem, donchs, a veure què contesten a la pregunta que a tots ells endreça avuy JOVENTUT, segura de que les protestes de germanor que arreu se senten no són *vent de boca*, sinó clams eixits del cor de tants bons catalans com glateixen pera unir-se y realisar plegats l'acció feconda que ha de regenerarnos a tots y salvar a la patria.

Tant de bo que JOVENTUT els pogués ajudar d'una manera decisiva en aquesta gran obra. Per lo que pugui valdre, avuy, desde la *Unió Catalanista*, els tornem a oferir com en el passat mes de maig nostre petit, però lleal y entusiasta concurs. Ara ells tenen la paraula.

LLUÍS VÍA

«ELSMESTRESCANTAYRES DE NURENBERG» AL LICEU

La expectació que regnava dijous passat entre la gent que va al teatre era gran. Per tot arreu se parlava de lo meteix, de l'estreno de la comedia lirica de Wagner en el nostre Liceu. Y lo qu'es més estrany es que tothom ne parlava ab la seguretat de que l'obra obtindria un èxit brillant, donchs tothom considerava *Els Mestres Cantayres* com la més sublim e inspirada de les creacions de Wagner, y fantasiejant, fantasiejant, tothom (y consti qu'en aquest tothom hi van inclosos tots aquells que no havien vist may representar l'obra) pensava que sortirien per fi de les estranyeses de *La Walkyria*, del *Siegfried* y del *Capvespre*, ab ses converses llarguissimes entre déus y besties, nanos y dones d'aygua, y d'aquells amors tan parcimoniosos y tan pesats de *Tristàn e Isolda*, sers corgelats que no saben estimarse ab la passió y la vehemencia que aquí s'estilen y que pera dirsho han d'estar cantant una hora ben llarga. Pensaven, donchs, ab certa alegria, que sortirien d'aquest farrigo-farrago que tant agrada pera fer el sabi als *banyeristes*, y qu'en Wagner justificaria'l seu renòm universal ab una *òpera* a l'alcanc de totes les closques. Y tant es així, que fins el meu barber va dirme'l dijous a la tarda: «Vaja, senyoret, que disfrutarem avuy ab això dels *Cantors*! Diuen qu'es lo més gran que ha escrit el senyor *Banya!*» ¿Què tal? Oh! y encara n'hi ha més. El meu sabater, a qui també vaig veure aquell dia, s'arrencà ab aquestes paraules: «Si, senyor! Tothom ho diu qu'es lo millor del *Guànyer*! Y nosaltres estem d'enhorabona perque diu que'l que ho manega tot es un sabater com jo, que s'anomena Joan Says, vull dir Joan Sachs. Ja'ns hi veurèm.» Y així varen parlar-me també aquell dia un adroguer, un argenter, un sabonayre y fins, pera que no hi manqués ningú, un escrivà del jutjat tot ensenyant-me, ab la rialla als llabis, el bitllet per'anar al Liceu: «¿Diu que fins hi surt un escrivà?... ¿un tal Beckmesser?...» «Si — vaig contestarli jo, — però ademés de tocarli ballar ab la més llejta, me li claven una pallissa de cal ample!»

Ja ho veuen, els arts y oficis varen preocuparse de l'arribada a Barcelona de llurs confreres de Nurenberg, y ab una mica més guarneixen el carrer de *Fernando*... Però callèm, que'l Liceu s'ha omplert poch a poch, el públich veça en els pisos ters, quart y quint; la *platea*, amfiteatre y palcos de primer y segon pis estan convertidos en un inmenso jardín rebosante de flores de fragancia exquisita, y de todo lo notable que nuestra Barcelona encierra en política, industria, artes, le-

tras, etc;... y en Balling, ab mirada feréstega, ha engrapat la batuta; tothom ha fet *pssst!*... ell ha fet un signe y... pam!... pam!... la orquesta ha romput ab el motiu grandíós dels *Mestres*...

El públich va voler aplaudir al final del preludi, però l'orga que se sent a dins va ofegar els aplausos, y el teló s'alçà, y va sonar aquell choral magnífich, intercalat en aquella escena muda entre Eva y Walther, d'una elegancia orquestral exquisida. Ab gran silenci y compostura, sols interromput per un estossech persistent, varen escoltarse l'incomparable diàleg que segueix, la sortida de David y els preparatius de la sessió, y els estirabots de l'aprenent espantant al cavaller ab tot lo que's necessita saber per arribar a mestre. El parlament esplèndit de Pogner, bastant retallat, ab aquella hermosa frase persistent de la orquestra, el primer cant de Walther inspiradíssim y totes les escenes de conjunt que segueixen, en les que Wagner fa gala d'un desembràç escènich adorable, ab uns tochs de vida qu'encanten, fins arribar a l'esvalot ab que la rutina, ficada al moll dels ossos dels mestres, acull les innovacions de Walther, coronat per aquella frase bellíssima que la orquestra quasi declama al final, quan Sachs se queda sol, corprès per la poesia qu'entrevéu en les inèxperiencies de l'aspirant, per les ironies y mofetes dels mestres y pel desvergonyiment sorollós dels aprenents: tot això, dich, es rebut al caure'l teló ab aplausos ben entusiàstichs per la majoria del públich.

El brugit ab que la orquestra comença'l segon acte fent sonar els cants de la festa, tota la escena joyosa dels aprenents y David, mantenen l'interès del públich, que va creixent en l'esplèndit monòleg de Sachs, quan surt a trevallar al carrer pera gaudir de la frescor embaumada de la nit serena; en tota sa bellíssima conversa ab la batxillera Eva, y en el diàleg amorós entre aquesta y el cavaller de Stolzing, trencat per la primera sortida del *sereno*. La presència de Beckmesser ab el llahut sota l'aixella, la de Sachs disposat a evitar la fugida dels enamorats y decidit a matar a cops de martell sobre les soles els cants desentonats de l'escrivà pretensiós, y els plans d'aquells amagats entre'ls arbres de la dreta; tota aquesta hermosa escena, ab la serenata ridícula de Beckmesser y els grinyols aygualts de son llahut desafinat, provoquen les rialles del públich, qu'esclata al final de l'acte (després de la imponderable escena de la baralla y de l'esvahiment de aquesta per la segona sortida del *sereno*, mentre la lluna plena clareja'ls carrers solitaris ab sa llum argentada, treyent el nas per darrera les grans teulades y els campanars punxaguts) en sorollosa ovació que obliga a alçar el teló tres o quatre vegades, sortint

tothom a rebre'ls aplausos. Aquest acte, no hi ha pas dubte, va obtenir un èxit franch y entusiasta.

En cambi el primer quadro del terç acte, si bé va ésser escoltat ab un respecte que fa honor al públich, no va agradar tant com l'altre; al menys el primer dia. Tan hermós que es! Aquell admirable preludi en el que, ab tanta solemnitat y ab tant sentiment, s'enllacen el tema emocionant de la contemplació ab el choral de Sachs, y el monòleg bellíssim d'aquest en el que Walther veça a dolls la inspiració, anantnos dihent la orquestra ab eloquència maravellosa tot lo qu'ell no'ns pot dir de paraula, això es, l'estat de la seva ànima enamorada, la bondat del seu cor y el carinyo pel seu art y per sa vila benvolguda, torbada per les entremaliadures dels follets en la delitosa vesprada de Sant Joan; tot això que forma part integrant d'una de les més grans planes musicals que s'han escrit, va deixar freda a la majoria, qui sab si per culpa de l'interprete. Igual va succehir ab el precíós diàleg que segueix entre Sachs y Walther, però la gent va animarse un bon xich ab la sortida de Beckmesser, quins espantosos recorts de la nit passada descriu la orquestra ab un colorit, una minuciositat y riquesa de detalls y harmonies imitatives incomparables; y va acabar dit quadro, que aquí's converteix en un acte, aplaudintse sens entusiasme la escena entre Sachs y Eva, quan aquesta's presenta vestida de festa a l'obrador del sabater, ab la excusa de que li fan mal les sabates, la sortida de Walther y el famós quintet que clou el quadro.

El quadro final, ple de llum, de color, de vida y de gatzara, va fer renéixer l'entusiasme del públich, que va escoltarse embadalit els esplèndits chorals, el ballet dels aprenents tota la escena del ridícul que corre Beckmesser, el triomf de Walther y les quatre paraules ab que Sachs acaba l'obra (son herms parlament fou suprimit per complert) entre'ls crits de jiscal de tot el poble.

Els Mestres Cantayres han obtingut a Barcelona un èxit que pot calificarse de bo, però que hauria pujat de grau, arribant a grans proporcions, si la interpretació no hagués sigut tan pobra y descolorida com per desgracia ha estat al Liceu. Efectivament, cap de les primeres parts ha donat ni lleugera idea del tipo y caràcter dels personatges que han representat. Tan sols la soprano Fausta Labia, una Eva de gentil figura y digna, per sa bellesa, de l'enamorament del cavaller de Franconia, ha fet quelcòm d'apreciable y digne d'aplauso incondicional; però li ha mancat, en nostre concepte, per arrodonir sa encertada interpretació, aquella nota de picardia que tenia sens dubte la filla de l'argenter Pogner, donchs a més de sa bellesa natural y hermosa figura, tenia lo que avuy en dihèm

ganxo; per això mitj Nurenberg estava em- prenat d'ella. La senyoreta Labia, que té veu fresca y ben timbrada, ha caracterisat y vestit el seu tipó molt bé.

Com que som sincers, hem de dir la veritat. El senyor Pessina, artista apreciable en altre obres, fa un *Sachs* senzillament inadmissible. Ni sa figura, ni sa veu, ni el seu temperament d'actor poden dar una idea del tipó admirable del sabater-poeta, tot ell bondat y serenitat, y, en mitj de sa bonhomia que'l fa estimat de tothom, no mancat de certa majestat y melangia fondes. Ademés se necessita una gran veu de bariton, ampla, potent, fresca, un fraseig irreprotxable y sobre tot un rostre més digne y una figura menys grotesca que la del senyor Pessina. Sab el paper de memoria, té molt bona voluntat, però no n'hi ha prou: *Sachs* es altra cosa ben diferenta de lo que fa ell. Qui's recorda d'en Van-Roy y d'en Bertrán y fins d'en Delmas y de l'italià Menotti, veu la diferencia que va d'aquests a n'en Pessina.

El senyor Bellatti, en quant a ganes de fer un *Berchmesser* acceptable, tampoch n'hi manquen; però ni els mils! Fa maça'l pallaço, vol fer riure maça; precisament l'element còmic irresistible del toçut escrivà deriva de la seriositat de l'ase, qu'es el distintiu del seu caràcter. El senyor Nannetti tampoch està encertat en l'esparrillat David. Voldriem més entremaliadura dintre de la seva bondat de xicot. Tots els altres mestres cantayres malament, no passant de *particchinós* d'òpera italiana, essent així que cada un d'ells es un caràcter perfectament dibuixat per l'autor, y d'una manera especial en Pogner, en Kothner y en Vogelgesang. De la senyora Lucaceska (Magdalena), del senyor Giralt (*sereno*) y del senyor Innocenti (Walther) val més no parlarne; en ells ni bona voluntat s'hi veu, donchs ho fan tan malament com saben, especialment l'Innocenti, digne de trevallar ab els automates d'en Narbón.

El mestre Balling ha dirigit l'obra fent més contorsions y estremituts qu'en Millet, en Goula (pare) y en Mugnone plegats. Se veu, per'xò, qu'es un de tants *capelmeisters* aixerrits y que tenen la mà trencada en l'art de dirigir orquestres, dels que Alemanya n'es plena; però aquí l'home, al veure la deficiencia y escassetat de medis de la orquestra, ha portat tota la partitura secament, angulosament, ab efectes de bona lley però torturant una pila de passatges, en la impossibilitat de matisar y donar a la orquestra tota aquella gama de *nuances* que requereix la orquestració wagneriana, tan semblant per sa riquesa, variació y colorit de timbres, a un raig de sol convertit al descompondres al través d'un prisma en tota una enlluernadora gradació de colors.

Els esforços dels mestres Ribera y Marin

són dignes de calorós elogi. Han lograt preparar bé la orquestra y els chors, però... lo qu'hem dit avans: no n'hi ha prou de la bona voluntat pera obtindre un resultat satisfactori. Els conjunts, si no varen sortir del tot malament, tampoch varen arribar a sortir del tot bé, com hauria sigut de desitjar pera justa correspondencia a la pericia y reconegut coneixement que de les obres de Wagner té'l primer dels esmentats mestres, y a les bones condicions educatives del segón.

En quant al posat d'escena, dirèm que les decoracions, llevat de la d'en Junyent, són horriblement dolentes, pobres y de mal gust, ab un colorit digne de les que vénen al carrer del Bou de la Plaça Nova. La iglesia de Santa Caterina no té cap caràcter: sembla'l *recibidor* de les Escolapias, de les *Adoratrices* o del Sagrat Cor de Sarrià. Y la botiga de *Sachs* recorda una d'aquelles estacions de ferrocarril que surten a *Miguel Strogoff*. En quant a la de l'últim acte, val més no parlarne. Els vestits, fóra dels que vesteix la senyoreta Labia, són de *guardarropia*, de colors bruts y antiestètics; y n'hi ha, com els d'aquelles noyes que van vestides d'aprenents, ab aquells roses y blaus de llustrina de ca'n Baltà, que fan venir mal de ventre. Ademés tothom anava mal caracterisat, sense cap rastre de voler presentar un tipó. En una paraula... tot de *Liceyo*.

Ara, pera posar punt, y respecte al èxit que pugui obtenir l'obra, consignarèm ab veritable alarma que la segona representació va donarse devant dels abonats al torn *impar*, com únics espectadors. Al quart y al quint pis quasi no hi havia ningú, y en les demés localitats disponibles encara hi havia menys gent. Jerusalem!... com més anem menys valèm!...

SALVADOR VILAREGUT

EL POPULARISME EN LA POESÍA

Com el ruralisme, que per llarga temporada ompli la nostra escena de pagesos que deyen *¡tafoy!*, pretén avuy el popularisme absorbir tota la nostra lirica, imposant les formes populars ab exclusió de les que podriem anomenar formes cultes y deixant de recó tot allò que podriem calificar de *art major* de la poesia.

Així el sonet, que com diu en Pin, es poesia de senyors, passaria a la historia, perquè exigeix pera ésser assaborit degudament una percepció major de la que sol tenir el poble. De igual manera'l vers endecasilab, que'l poble no s'ha apropiat per la senzilla rahó de qu'està un xich per amunt de lo qu'ell necessita pera ses cançons, deu ésser abandonat. En altres termes, no's pot fer més que lo que'l poble vulgui. Sempre'l poble per endevant! D'això, si's fes, se'n podria dir democratisar la poesia, ja que tot se democratiza avuy pel meteix sistema, això es, rebaixant lo qu'excedeixi del limit infim enlloch d'enlayrar lo que no arribés al limit superior, com fóra lo ideal.

Ens sèmbra ja un xich exagerada aquesta tendència d'eregir al Poble en principi, medi y fi de totes les coses. Això'ns porta a la memoria lo que deya en Maragall tractant de la classe mitja y de totes les classes socials. ¿Es que per ventura hi ha alguna cosa que separi y destrihi nètament quiscuna d'aquestes classes? ¿Són llochs tancats que no permetin passar de l'un a l'altre? Res d'això; més aviat són elements en contacte entre'ls quals hi ha corrents establertes d'endòsmosis y exòsmosis que renoven continuamente les molècules de l'un ab molècules de l'altre. Els individus qu'en un moment o en una circumstància determinats fan de poble, no són ja'ls mateixos en un altre moment o en un'altra circumstància; elements eixits del poble adquireixen, mercès al talent o a la fortuna, una força ascendent que'ls deixa penetrar en esferes superiors, y altres elements fan per iguals causes via descendent. El Poble, donchs, no es més que una ficció, y si volèm entendre pera l'assumpte que'ns ocupa, que'l poble sia un conjunt d'individus sense cultura literaria encara

que susceptibles d'exteriorisar d'una manera anònima certes idees y sensacions poètiques, tindrem que, considerantlos individualment, seràn la major part incapaços de cap manifestació poetisable, y sols un petit nombre d'escullits manifestarà una més delicada percepció y aptituds de que'ls altres careixen. Aquests podràn ésser els poetes y fer poesia individual de la que s'aprofitaràn tots els altres. ¿Pot dirse ab això que'l poble sia poeta per naturalesa, ni que sia sempre poeta?

Lo que hi ha són genres especials de poesia pera'ls quals el poble té demostrada sa predilecció, y que altres genres poètics, potser més complerts y tot, no són comprensos pel poble. Mes ¿vol dir això que lo que'l poble no entén ja no es poesia? Y tots els grans poemes dels més grans poetes del món ¿tindrán de passar al grupo despreciable de poesia *acadèmica* perquè han restat (y restaràn) incompresos del vulgo?

Y, al dir poesia acadèmica, s'ha volgut fer entendre una cosa que no es poesia. Els versos no són poesia pel sol mèrit d'ésser ben fets, ni per una determinada serie de dificultats vençudes en la forma. Ja se sab això; totes aquelles obres fetes satisfent per complert les regles de la preceptiva y no més, estàn tan allunyades de la vera Poesia com les flors de paper ho estàn de les flors autèntiques, com els quadros de retalls de colors ho estàn de l'art de la Pintura. Mes sempre hi haurà qui, dominant la tècnica y a l'escalf de inspiracions prepotentes, sabrà buydar en les més complicades formes mètriques les concepcions sublimes de l'esperit. El poble (lo que avans hem definit per poble) no n'aprofitarà res de tot això, mes estigüeu tranquils, que no's perdrà pera tothom.

Cal considerar, ademés, qu'en lo que se'n diu poesia popular, tal volta'l poble, més que facultats de creador, ne manifesta d'assimilador. Ell s'apodera de tot allò qu'encaixa ab sa manera d'ésser, que vibra al unisson de sos sentiments, que correspon a sa mentalitat; y abandona lo qu'excedeix els limits de sa percepció com a cosa del tot superflua pera ell.

D'aquesta aptitud del poble a assimilarse certs elements de poesia que contribueixin a enriquir el folk-lore, se'n poden posar molts exemples. Els aforismes d'en Joan Carles

Amat formen part a Catalunya del patrimoni popular, y són l'obra d'un poeta culte. Del Rector de Vallfogona el poble n'ha estat el rhapsoda tradicional, y ab insana fruïció n'ha anat perpetuant les estrafalaries creacions. El meteix Frederich Soler ab son teatre popular (*Gatadas*), logrà veure introduhides entre'l poble un gran nombre de locucions qu'encara avuy corren de boca en boca. Finalment, sens anar més lluny, el poble s'ha fet seus un cert nombre d'aforismes d'en Gerner y d'en Llanas. La gent fa us quan li ve a tom d'aquests elements dels quins quasi sempre n'ignora'ls autors. Si això està passant actualment als nostres ulls, ¿no pot haver passat també avans d'ara? ¿Y per ventura algú creu que la intensa poesia qu'enclouen moltes de les nostres cançons populars pot ésser producte d'una inspiració colectiva? El sentiment que les motivà pogué ésser colectiu, mes fou un sol y veritable poeta el qui en cada cas deixà cristallit el sentiment de tots en l'obra de sa sola inspiració. Y com tots hi trobaren el propi

sentiment, tots ho cregueren llur propria obra.

De tot això se'n desprèn lo que ja sab tot-hòm: que, encara que sia una la Poesia, existeixen diversitat de manifestacions poètiques que poden y deuen coexistir. Si el nostre renaixement literari hagués de concretarse a les formes populars y privarse d'empendre més alta volada, lo qu'es el català no arribaria may a assolir el grau de poliment que'l farà un dia (si ja no ho es) un idioma modern ab tots els atributs que ha de reunir el verb d'un poble civilisat. Tant se valdria que'ns obliguesim tots a vestir roba de vellut y calçar espadenyes, lo que precisament es un gran perill pera nosaltres, donchs per atavisme fins els senyors en el nostre país tenen tendència a menestralejar. Y els castellans, sempre més senyors que nosaltres, seguirien titllantnos de *groseros*, y la nostra parla quedaria sempre més per *dialecto... y gracias*.

R. MIQUEL Y PLANAS

TRES COPLES NOVES

I

Tinch desitj de cases blanques
y d'auells en llibertat,
d'admirà florir de branques,
cel seré y verdor de prat.

Vull un cant de caramelles
que no més sentim jo y tu,
a la llum de les estrelles
que no contem res a ningú.

Tant que'ns estimem nosaltres
y la gent hi té que dir!...
Potser de l'amor que'ns sobra
n'ha nascut el seu sofrir!...

II

Tal com sabia jo
cantava la cançó
y la pobra Roser se m'hi posava trista:
—«Lo que viu,
lo positiu
té d'inspirà a l'artista!»—
(Ho devia llegir en una revista.)

Ara aprench de cantà
com ella m'ho ensenyà,

y, valgam Deu y San Joan Baptista!
se'm posa a sospirar
dihentme «pessimista».

III

Sòrt que ja ve la nit
després d'una jornada tormentosa!
He vist un embrutit
passejant triomfal la dona més hermosa,
y un pobre esguerradet
vestit ab robes de color de rosa.

Per'arreglà uns papés
me'n he anat a la Borsa,
he guanyat molts diners
guanyats ab sang del poble japonès...

Tot era discutir d'operacions:
accions y obligacions,
y que gira, y que tomba...
Quan he sortit, els vidres de les cases
resplandien com brases;
la posta era un deliri de bellesa;
prò, tombant un carrer,
l'esglay y la feresa...
Han tirat una bomba!

Per viure en un país tan miserable,
tant se val vendres l'ànima al diable
per'anar més de dret al Paradís.

JOSEPH LLEONART

LA FORASTERA

Al restar sola en el tren, Maria de Rivera plorà silenciosament. Estava trista, immensament trista ..

Casada y ab dos fills, vivia en una vila castellana, ahont s'ensopia força. La vida vilatana no era feta pera ella, refinada, noble, aristocràtica. Aquella quietut y aquell silenci enervaven son ànima bellíssima, florida en el jardí de lo magnífich. S'ensopia allí, entre aquelles gents filles del terròs, orfes d'afanys, sense cap ideal. Y enso-pintse, va pensar orejarse, viure la vida plena, disfrutar... Y va sortir de la tranquila vila pera viure a ciutat alguns mesos, entre ses amigues d'altres temps.

Va viure a ciutat un mes y mitj; vivia ab sa cosina y son cosí... Y va anar a forces llocs, y una vegada, a casa d'una amiga, va veure al fill d'aquesta, ros, molt ros, seriosament vestit, noble, elegant. El va trobar simpàtic, molt simpàtic; parlà ab ell llarga estona, y restà encantada de sa veu y de ses paraules y ademans. Li agradà aquell jove; en ell trobava quelcòm d'inefable y de preuat... La seva serietat li va plaure. No era un jove com tots; la seva ànima, delicadament aristocràtica, servava tresors ocultes, y la lluhissor d'aquests tresors estranys mostraves en sa veu y en ses paraules, que, al caure de la boca lentament, teixien admirable lletania. Parlava poch a poch, pensant lo que deya, meditant, poruch sempre de dir mots no apropiats ni precisos, temerós de parlar desafortadament y d'ubriagarse de paraules. Exposava ses múltiples idees ab una claretat extraordinària, y si parlava ab dònnes, amagant aquelles fortament, dels seus llabis rojos y llarguissims sols n'eixien paraules elegants, que lligantse les unes ab les altres, teixien vels d'amor y galanteria... Ses paraules semblaven encens. Y ella, al sentirles, experimentava un dolç plaher, una voluptuositat delicadíssima. Li semblava que una música bella y temptadora floria vora seu, y que aquella música inefable qu'evocava besades y manyachs, la envolcallava tota, seduhintla, nimbantla de desitjos amorosos. Aquell jove, al parlarli, espiritualment la possehia. Sa veu acariciant y harmoniosa,

sempre plena d'encants, màgica sempre, tenia sobre ella un gran domini. La cridava a l'amor, la seduhia; penetrava en sa carn encara jova, y feya néixer en ella sensuàls ansies. Y al sentirlo parlar, al veure'l prop seu, sentia temptacions d'acariciarlo, de besarlo en la boca, d'entregarse...

El trobava hermós; veyá en sos ulls esguarts admirables y magnífichs, qu'enfonçantse en els seus, se li introduhien fins al cor. Y quan sentia en son cos les mirades amoroses, tenia força por, li semblava que aquells dolços esguarts la prenyarien, fentli infantar un nen estrany: perque aquells esguarts eren intensos y veçaven amor...

Se veyen cada dia; de primer ella va pensar qu'era per etzar; després vegé que no, que aquell jove la estimava. Tenia una alegria gran, immensa; li plavia extraordinàriament que aquell jove l'aymés. Ella també l'aymava, desitjantlo. Per'xò quan un capvespre, ell, tremolant, ab els ulls tots amor, li va dir lentament que la estimava, ella va somriure de goig, y enloch de respondre-li ab paraules, va deixar-se besar en els llabis. Y no trigà a abandonarli també son cos: va donarse tota. Y ell la besà molt tendrament, y li parlà molt llarga estona, pintantli son amor, acariciantla ab la melodia de sa veu y ab la suavitat de ses mans blanques. Li acaricià'l cos y l'ànima; li digué que l'aymava ab els seus petons y ab les seves paraules; la possehi com un ver espòs.

Abdós varen fruhir força de l'amor. Per ell ella era nada; el seu cos espléndit y magnífich, de corves divinals y encisadores blancors, semblava fet aposta pera l'amor... Quan s'oferia, ses besades luxuriantes eren, més que besades, moçegades, y ses abraçades estretes semblaven escanyar, de boges qu'eren... Al sentir en sa pell els llabis d'ell, quasi agonitzava de fruhició, y al sentir en sos llabis les dents d'ell y en son cos el cercle de sos braços, sos grans ulls s'inondaven de blanch, com llach de neu, pera després tancarse plens de goig... Y a n'ell li plavia aquella dòna que se li oferia tota sencera, curulla d'entusiasme y de passió. En ella descobria un gran amor, una simpatia extraordinària. L'estimava tant, qu'en ell s'anulava a totes hores. Romandre entre sos braços, vora seu, sentirlo parlar, acariciarlo, era

tot son afany, tot son ideal. Volia possehirlo en còs y ànima, y volia ésser seva completament. Per'xò defallia de ventura quan ell l'amanyagava tendrament, quan ell la possehia.

Però, en l'entusiasme boig del seu amor, ells no havien pensat que tot allò havia de finir. Ella devia tornar a sa vila y ell devia romandre a casa seva. Ineludiblement havien d'allunyar-se l'un de l'altre. Començaren llavors les hores tristes. La separació era precisa, y ab la separació'ls greus dolors. Devien oblidarse. Aquells jorns d'amor y de fruhició havien mort pera sempre. Aquell dolç idili havia semblat en els seus cors inefables dolors. Sofririen força, immensament. La novela d'amor havia ja finit: ara començaria la tragedia. El mitj dia magnanim de l'amor havia esdevingut tristoy capvespre. Finien ja les hores amoroses, y s'endevinaven ja les tristes. L'ègloga terminava; els llarchs petons en un llach de dolors agnizaven, com cignes de l'amor; les abraçades en un mar de tristesa's negaven; la tardor melangiosa era arribada; l'hivern prelu-diava tristament; la rosa de l'amor s'esfullava...

Y's separaren pera sempre. En els seus

llabis hi flori el derrer petó, en els seus braços la darrera abraçada. El dolç connubi havia ja finit; havien termenat els suaus deliquis; el diàlegs d'amor havien mort; la porpra de la joya's perdia en la grisor intensa del dolor. Fou precis separarse; els bells dies restarien per sempre soterrats en els parchs melangiosos dels recorts... Se separaren: ella muntà en el tren y ell romangué ab la seva familia, a ciutat.

Y al restar sola en el tren, Maria de Rivera plorà. Estava trista, immensament trista. La nit dels seus dolors n'era arribada; començava l'hivern; les neus triomfaven...

Però de prompte, miraculosament, entre mitj de l'hivern vegé Nadal, y, plorant de goig y por alhora, al bell mitj de la neu dels seus dolors endevinà una testa d'infantó, ab els cabells molt rossos y molt suaus... Y pensà en els Reys que, de ciutat estant, ab aquell infant li oferirien totes les benhaurances.

Y apropant els dits de sa mà dreta a sa boca somrihenta, ab ells va llençar, ayres enllà, la darrera besada al seu aymant...

CARLES ARRO Y ARRO

FLOR DE MONTANYA

Que no ets filla de ciutat
prou se veu, gentil donzella,
prou se veu qu'ets una flor
nascuda dalt de la serra,
entremitj de l'alzinar
o entremitj de la pineda.
De floretes tan gentils,
a la ciutat no se'n veuen
d'eixes cases y carrers
l'ombra trista les corseca
negàntleshi els bells colors
qu'en tes galtones rossegen.

Que no ets filla de ciutat
t'ho coneix, gentil donzella;
t'ho coneix perque un recort
tot mirante se m'aferra.
Jo recordo 'ls dies purs
de ma dolça juvenesa,
aquells que passí joyós
en ma nadiua vileta;

jo recordo aquells estols
de bonicoyes donzelles,
poms de flors, toyes gentils
que rosada matinera
refrescava a bell ruixat
com ab devassall de perles.

Jo no't puch pas contemplar
que a totes elles no veja
tot veyent en tu la flor
nascuda dalt de la serra,
entremitj de l'alzinar
o entremitj de la pineda.
En els jardins de ciutat
d'eixes flors no se'n sementen:
tot són flors sense colors,
sens aroma ni bellesa...

Que no ets filla de ciutat
prou se veu, gentil donzella.

AGUSTÍ PEDRET Y MIRÓ

TEATRES

LA NIT DE L'AMOR.

Drama lirich en un acte, diuen els autors: lo que sembla demostrar que'l seu intent ha sigut escriure un drama humà. Lo de lirich va per la música. Però'l drama humà no apareix realment; sols s'ovira en el cor d'una dona, la Teresa, que, casada ab un hereu rich, avar y prosaich perque ella era pobra y varen dirli «te convé», no ha vist en sa vida matrimonial satisfets aquells desitjos d'amor ab que somnià quan era verge somniadora. De verge va vèure un dia al princep blau; de casada va anyorar-lo, y a la primera nit de Sant Joan, la nit de l'amor, va tornar a vèure'l, va parlarli y fins va besarlo.

Som a un'altra nit de Sant Joan. Les fadrines, els vells y fins les criatures tremolen sensualment; tots se senten febles, lleugers y voluntariosos; una halenada d'amor arriba de l'horitzó estrellat, y les fogueres espeternegants escalfen els cors més frets. Tothom canta, riu y espera frisos. Els fadrins arriben cantant. Y l'hereu, l'home-pedra, no'ls comprén; sols pensa en demà, dia de feyna, dia de treball pera produhir riquesa. Fadrins y fadrines se'n van joyosos, probablement a estimarse, y la Teresa, la muller incompresa, espera frisantse la vinguda del princep, que no pot faltar.

Y aleshores comença'l poema. Apareix el Desconegut; sembla un caçador, puig porta escopeta. «Qui es? Ahont va? D'hont ve? Què vol? Res d'això deu interessar a la Teresa. Sols deu escoltarlo. Ell li parla d'amor ab veu vibrant y tremolosa, ell li diu totes aquelles coses tendres que de verge, y en nits tals com avuy, havia somniat; ell la convidava a fruhir la vida, a satisfer les ansies del cor; y ella cedeix, y la comunió espiritual (res realment espiritual?) se consuma. L'idili s'ha acabat. El drama carrinçol, no humà, comença. Surt el marit, demana explicacions, les hi donen; corre a cercar una escopeta, y surten desafiat marit y Desconegut (*al campo don Nuño voy*): desafiat a escopeta. Se senten dos trets, y poch després veyem passar al Desconegut, que's despedeix fins a l'any que ve. Despedida que'ns deixa frets, y més que frets, desconcertats.

«Se tracta d'un símbol? Se tracta senzillament d'un somni, somni que té la protagonista y que l'autor tracta d'exteriorisar corporalment? Aleshores ¿per què titularlo drama? ¿per què totes aquelles grolleries de la primera part de l'obra, tot aquell quadro detallat de la nit de Sant Joan que l'autor s'esforça pera pintar ab tochs realistes, encara que li surt acromat y convencionalissim?»

Es el defecte capital de l'obra: per una part molta poesia, molt lirisme, molta idealitat (puig cal reconèixer que, en la escena de la Teresa y el Desconegut, en Rusiñol se

mostra poeta fi y de sentiment), però per un'altra molta grolleria, molt *xaronisme* y molt desconeixement de la realitat de la vida.

Y, sobre tot, en la nit de Sant Joan, en la nit de l'amor d'en Rusiñol, hi manca lo essencial, lo qu'es característich d'aqueixa nit... de l'amor d'aqueixa nit: la sensualitat. La sensualitat victoriosa, dominant tot. La d'en Rusiñol es la nit dels amors tímids, dels somnis purs, dels besos a flor de galta, dels petits pecats venials. Y ni aquesta es la nit de Sant Joan, ni aquest es l'amor de tal nit, ni es l'amor de may. En els *idilis* s'hi troba quelcòm d'això, però res tindria que dir si l'obra fos un bon idili, si resultés espontania. En el cor humà, en els instints, en les passions humanes hi trobarà l'autor —potser no li trobarà, però hi es— quelcòm més espontani, més fecund y més gran que aquella... parodia; però aqueix quelcòm no li acceptarien a Romea, ni voldrien escoltar-lo'ls senyors que ara hi van.

Heusaquí el secret de que a n'en Rusiñol li hagi sortit una nit de l'amor *amfibia*, si se'm permet la paraula. Es lo que'm deya un esperit poch caritatiu al ferli notar jo aquesta anomalia: «La verdadera nit de Sant Joan en Rusiñol no la sab sentir, o si la sent, no la sab pintar.»

La Llorente va far el desespero final de l'obra ab una força y un sentiment extraordinaris. Potser fou ella qui salvà l'obra, que, a pesar de la *claque* y de la bona voluntat dels amichs, va tenir un èxit molt relatiu. Bé es veritat qu'en Capdevila, ab el seu tremolor de mal de Sant Victor, la va estar comprometen sempre. En lo restant de l'obra, especialment en la escena *idilica*, la senyora Llorente'm va semblar maça encarçada; talment una sonàmbula. No sé fins a quin punt pot acceptarse aquesta interpretació del personatge. En Codina, fent el paper de Desconegut o caçador, va estar desagradíssim. Per l'amor de Deu, no fassi aquests crits pera dir coses tendres. Un amor tan fi y tan de poema's diu baixet, a cau d'orella; s'insinua ab manyagueria y's comunica ab dolcesa. Per l'amor de Deu, no fassi aquests crits! En Rojas, la Jarque y en Vinyas ben discrets, y el conjunt bastant acceptable. No obstant, durant tota la primera escena, estaven maça arrenglerats, hi havia maça ordre. Al aixecarse'l teló'm va semblar que veyia un diorama. Y no dich això per la decoració d'en Vilomara, encertadíssima de to, de llums y de perspectiva. En cambi, la petita foguera ab flamaradetes intermitents, molt casulana.

La música d'en Morera no'm va produhir cap sensació; però'm manca competencia pera emetre cap opinió sobre ella. No hi entench, y no'n dich res.

EMILI TINTORER

ESPOSALLES

El sol s'havia amagat entre les boyres de ponent; la nit avençava poch a poch, mandrosament, avara del misteri. Tot era silenciós. Al lluny els tons plomisos d'una estiuença nuvolada's matisaven de carmi. L'oreig d'uya suaus remors y flayres encisadores de la encontrada. Piulaven els aucells, cercant els nius ab pressa. Tot era trist, melangiós, ombrivol. El resò de les campanes entonava encara més el conjunt, solemniat com un *requiem*.

Aquell mati el jovent havia estat de bodes. Encara's divertien a gratient algú qu'altre a la festa. Poch que'n parlaven molts de la pubilla tisical... Redimoni, els diners, si en poden fer de coses!... Tisica y tot, havia trobat promès. Llástima de xicot pera ella! No yes hi havia al lloch, com fruyta assahornada, pera escullir un jovincel tan aixirit y maco. Vès! y l'haurien com qui diu corprés les muses... Rediastre! Si allò, més que casament, semblava enterro!

Tenien rahó's corbs, flayrant la carn morta. Tenien rahó's corbs, que allò no semblaven pas unes bodes... La pubilla, al donar el sí, pareixia donar l'ànima. La caputxa cobria un cap de mort, més que un rostre joliu de jova empolaynada.

Algú va dir: «El nuvi de la mort!»; y algú altre ho repetí, produhintse un llarch remoreig.

¿Va sentirho la nuvia? Qui sab! Lo cert es que, al capvespre, si qu'era la mort lo que arribava. La pubilla tossia ab esforços crudels, y els seus ulls restaven oberts y fixos dins les conques.

Encara alguns marrechs llençaven crits festivals, encara algú somreya. Més de quatre tafaners havien vist la cambra... Quin bé de Deu de llit!.. Una vella rebecca anava mormolant ab prou feynes:

—Que poch la gosarà aquest jovincell... Que tonto!—

Un vell xaruch afegia:

—Li estarà bé, qu'ell no ha mirat al cor, sinó a la bossa!—

Allò semblaven malediccions eixides de boques sense dents. Els vells esdentegats semblen oracles...

Si que ho encertaren, sí. A posta de sol s'emmalalti la nuvia. L'halè de l'amor era vençut pel baf de la mort. Finava la pubilla... un nou mati no'l pogué veure... Aquell llit tan blanch, tan blanch, era un sepulcre; les esposalles, un enterro.

Amunt, amunt, ja'l sol post, un papelló volava. Les campanes s'ohien altre cop, però ab tons funerals, no de festa.

Callaren els brivalls y també's jayos. Les boques sense dents mormolaven oracions enlloch de burles, y per l'espai ple d'ombra, si avans hi piulaven els aucells, ara hi xisclava l'òliva. — SANTIAGO GOMILA

BALADES DE SCHUMANN

Hivernal

Lentament nevava sobre de les coses;
els verns colpejaven les finestres closes
del saló hont morien les derrereres roses;

del saló aromat per tebies besades,
per notes perdudes d'estranyes balades
qu'en el vell claver reyen oblidades.

Rera's les finestrals, demunt d'un cel llis,
alçaven els cignes son vol malaltís
llençant una nota pel silenci gris;

y en la ratlla blanca de la carretera
l'orga del bohemí, ronca y ploranera,
tot passant, cantava la cançó derrera:

la cançó anyorosa de cels estivals,
el cant dels qui ploren, el cant dels malalts,
sota espays bromosos y amors hivernals.

... Y era d'un sol ritme la cançó qu'ohí,
y el xisclar dels cignes defora'l jardí,
y el *lied* del piano resonant sens fi...

Mes Elsa'm mirava ab sos ulls rosats,
y'm parlà en silenci de mons soleyats,
de fruyters dolcíssims sobre rossos blats...

Y al mirarli l'ànima, tot'ella blavor,
com xarbota'l riure en un beyre d'or,
sentí la esperança vibrar en mon cor...

A fóra nevava sobre de les coses;
els verns colpejaven les finestres closes;
mes, a l'entorn nostre, florien les roses...

MIQUEL DE PALOL

EL CRIM DE TORRENT-SOLIU

Quan el Marçal va enterarse de que la Rosalia aquell any anava a veremes a França, tingué una alegria immensa. Ja feya molt temps que la perseguia, que no la deixava de petja, mirant de satisfer aquella ansia brutal, aquella passió ahusadora que sentia per ella. Fins aleshores s'havia hagut d'aconterar mirantsela, o tot lo més donantli algú que altre pessich quan ella estava distreta; mes al saber, per lo que's deya a Vilaborda, que la Rosalia anava a veremar: «Qui sab—va pensar en Marçal—si la ocasió que no se m'ha presentat aquí al poble, hont tot-hòm me coneix, se'm presentarà a n'aquelles terres, hont no m'hi coneix ningú!» Y's posà alegre que no cabia a la pell.

Al cap d'un quants dies una colla de gent del poble, composta en sa major part de jove-nalla, y entre la que hi figuraven la Rosalia y en Marçal, partia de Vilaborda envers el Rosselló.

La estada en aquella hermosa regió durà tot el mes de setembre. Acabada la cullita, que aquell any fou abundosa com pochs, la gent forastera que hi havia acudit pera guanyar algú diner ab que poder combatre'ls rigors de la hivernada, anà desfilant dret a sos respectius poblets.

Els de Vilaborda acabaven d'ésser fóra quasi bé tots. Sols la Rosalia y en Marçal, que havien trobat tots dos feyna a la meteixa casa—una casa de pagès grandiosa—eren els únichs que romanien encara en aquell encisador país. Els més havien anat per avall a fer carbó, o a llogarse pera cansaladers o vaquers a ciutat.

Per fi vingué'l dia en que—com tot—la verema s'acabà en aquell casal, y el Marçal y la Rosalia's disposaren a tornar a son llogaret. Fets els preparatius de marxa, ab el farcell a la esquena tal com hi havien anat, y ab el producte de la bona campanyada que havien dut a terme a la butxaca, un demati, ab la fresqueta, emprengueren abdós el camí que'ls havia de conduhir a Vilaborda.

La Rosalia, ab tot y anar sola ab en Marçal, marxava confiada; puig per més que no ignorava que'l minyó sentia per ella marcat

afecte, al qu'ella en cert modo corresponia, no podia may sospitar la passió que avassallava a son company y, per lo tant, que aquell afecte's pogués convertir en perill pera la seva honra, que per altra part la Rosalia sabia guardar com era degut.

Caminava, donchs, sense por al seu costat.

—Y bé, Rosalia—li deya ell:—¿que't sembla? ¿Ha sigut bona la campanyada, engony?

—May menys—li contestava la Rosalia.—Quants y quants anys no ha pas sigut tan profitosa com aquest! Cregas que ja hi firmaria de bona gana pera l'any vinent!...

—Diable de moçal

—¿Què?

—Que si tu volguessis, ara, ben tips y ab la bossa plena, pas ningú com nosaltres...—li feu ell ab to y mirada insinuants.

—Y ara, bojo! ¿Què vols dir ab això?

—Vull dir que podriem ésser feliços y disfrutar de la vida...

—Vaja, calla, calla; sempre seràs el meteix!... ¿Per què no'm demanes a casa?...

—Perque no n'hi ha necessitat, porque no ho vull!...

—Ah! ¿ho veus? Donchs feste fùmere, dolent!...

Y així continuà la conversa, fins arribar aprop de la frontera.

Al ésser a n'aquest punt, hont la magnífica carretera que seguien s'esmuny entre prats esmeragdins voltats d'arbres—com ho solen ésser els de la Cerdanya—la Rosalia, que havia anat seguint tot el col·loqui amorós sense gota de rezel, notà que'l Marçal estava excitat y nirviós com may li havia vist, y's començà a sobresaltar. Fins hi hagué un moment qu'ell l'agafà per les munyques y li volia fer saltar la paret d'un dels prats, constantli grans treballs dissuadirlo y desferse de sos punys. Però no per'xò tingué por: ella era valenta y decidida, y res l'arredrava. Ningú millor qu'ella meteixa pera vetilar per la seva honra. ¿Què s'havia pensat en Marçal?

Y anaren caminant carretera enllà. Ja havien atravesat la frontera, ja's trobaven en territori espanyol. Al passar per sota Puigcerdà eren ja més de les sis de la tarda y començava a fosquejar. Els arbròs que's trobaven a banda y banda de camí, festonejant les marjades, prenien formes sinistres y esfe-

rehidores; les parets escaixalades qu'encerclaven els camps semblaven espectres, y suggerien visions macàbriques capaces de fer néixer l'esglay en l'ànim del vianant més serè y coratjós.

Mes, per'xò, la Rosalia y en Marçal anaven fent via més depressa que may, a l'objecte d'arribar a Vilaborda avans de les nou, hora en que'ls morigerats vehins del llogaret acostumen anar a dormir.

Feya una nit deliciosa, quieta, embaumadora, impropia del mes d'octubre a montanya. Havia sortit la lluna, y això feya que'l Marçal y la Rosalia poguessin avençar ab relativa comoditat. Hi havia estona que no's parlaven, no gosant ni tan sols a esguardarse.

Havien arribat a Torrent-Soliu, lloch ombrivol y feréstech, a mitja hora escassa de Vilaborda.

De sobte'l Marçal, que feya estona marxava al devant, se girà en rodó, disposantse a esperar a la Rosalia. Aquesta, que havia comprès tot seguit la intenció d'ell, feu un xisclet estrident, tractant de desfer el camí que havia fet. Mes fou endebades: el Marçal, ab els ulls treynt guspires y les mans convulses, d'un salt se llençà demunt de la desventurada noya del meteix modo que ho haguera pogut fer una pantera, agafantla per tot el cos y estrenyentla barbrament. Mentres tant la petonejava ab frenesi, ab deliri foll, refregant els seus llabris contra'ls d'ella fins a ferne sortir sang, impeditntli així cridar, y glatint tot ell com una bestia famolencia.

Arrocegà a la Rosalia torrent endins, fins un lloch ahont els arbres eren tan espessos que ab prous feynes hi entrava la claror de la lluna. Allí el molçut glevatge li oferia llit tou; y al ésserhi, tombà a la noya en terra d'un modo brutal.

La lluyta que llavors s'entaulà fou desesperada, repugnant. La Rosalia's resistia d'una manera formidable: tant que, per un moment, en Marçal se cregué vençut.

De prompte en son cervell hi germinà una idea monstruosa. Posà ses mans, com unes estenalles, en el coll de la Rosalia, y li tapà'l respir fins a deixarla exanim. Y, llavors, hagué de bregar sols ab un cadavre.

Al traslladarse l'endemà'l jutjat de Vila-

borda a Torrent-Soliu pera instruhir les primeres diligencies, no hí va trobar més que un munt de cendres.

L. SOLER Y ESCOFET

NOVES

A Sant Petersburg la situació's fa cada dia més insostenible.

La manifestació popular que s'organisà pera solicitar del tsar la concessió de reformes y el millorament de les classes desvalgudes, fou disolta a trets pels batallons que guardaven els encontorns del palau imperial.

La sang ha corregut abundosament, les maçes populars han sigut un cop més sabrejades pels esquadrans de cossachs, y els regiments de Nicolau han quedat vencedors dels carrers de la capital russa, coberts de morts, de ferits y de sang.

Es un nou acte de barbrisme que la civilisació té d'apuntar en la llarga llista dels agravis que té rebuts de l'amo de la santa Russia.

Diu que aquest y sa familia han fugit de Sant Petersburg, proposantse sortir de Russia ¿Seràn capaços? Qui ab tanta enteresa ha vingut negant al poble les reformes demanades durant tant temps ¿fugirà ara del perill sense mostrar el valor de les seves conviccions?

Bé es veritat que'l tsar no es un politich que degui tenir conviccions. Els dèspotes de l'antiga Roma tampoch ne tenien, y quan el poble se'ls revoltava fugien com dones porugues. Lo qual no ho hauria fet ni un politich de segona mà, dels que si no tenen valor tenen gènit.

La corrupció es a Russia espantosa. Els governants y la burocracia que fan fusellar als obrers aquests dies, que'ls envien a morir a centenars de mils a la Mandxuria, al defensar l'actual autocracia de l'imperi no defensen pas cap ideal, ni cap convicció, sinó les propries concupiscencies mantingudes a costes del més gran absolutisme.

Però'l poble rus per fi s'ha aixecat; per primer cop ha cridat contra la monarquia y ha fet cara a l'exèrcit. No hi fa res que'l poble rus sia vençut. Moralment, la victoria es seva. Per de prompte fa quasi impossible la perllongació de la guerra a l'Assia. Un poble que no vol la guerra, en un Estat que per no anar a la guerra els soldats deserten a milers, no trigarà a ferse seu a l'exèrcit. Varis regiments d'aquest ja s'han negat a engegar les armes contra llurs germans. A Finlandia, a Polonia, s'hi senten també crits de revolta. Es lo que deya ans d'ahir *La Veu de Catalunya*: «Al alçar-se'ls homes de Russia

oprimits pel tsar, ¿què faràn els pobles oprimits per Rússia?»

¿Se deurà a la tirànica autocràcia russa el que soni l'hora del despertar dels pobles que pateixen opressió, en aquests temps *moderns* anomenats de civilització y de llibertat?

La possible (?) tornada d'en Silvela al poder y la probable boda del rey: heus aquí els dos assumptos capdals que han dat la norma de la política madrilenya durant la passada setmana.

De lo primer no'n dirèm res perquè'ns fa riure; de lo segon tampoch ne parlarem perquè no'ns interessa. Però copiarem el següent encertat comentari que llegirem en les *Notes polítiques* del darrer número de *El Poble Català*:

Si això de la boda's tira endavant, cal que'l «Foment del Treball Nacional» se prepari.

No fos cas que per un descuyt d'en Costa'ns diguessin egoistes per milèsima vegada.

¿Què hi fa la crisi industrial que tenim a sobre? ¿Què importen les fàbriques parades y els milers d'hommes en vaga?

Lo primer es la *lealtat* al trono, y l'amor no *desmentido* a la Patria.

Caldrà una segona edició de lo fet quan el casament de la princesa. Vinguin peces de roba cap a Madrid, y un joyell ab força pedreria.

A la fi res se va perdre al-shores. La roba va servir per'abrigar als pobres de Madrid. Y el joyell, oh!, aquest ab la diàfan transparentia dels seus brillants, podia evocar a les altures les llàgrimes amargues de Catalunya.

En un article titulat *Desaliento*, publicat en *Las Noticias*, se fa remarcar l'atonía fonda en que actualment se troba'l Catalanisme. L'articulista, senyor Marinello, senyala les causes d'aytal atonia o postració, que a son entendre són filles de les males arts dels governants del centre, que veyent en el Catalanisme un perill per a l'Estat, han procurat posar en pugna les nostres classes socials, cuydant en Maura de ferse ab les riques quan la vinguda del rey, y deixant qu'en Lerroux desviés a les pobres ab ses propagandes insanes. Ademés se plany l'articulista de que no hagi tingut el Catalanisme persones de brillants condicions parlamentaries pera mantindre desde les Corts, ab constants campanyes, l'entusiasme de tots els nacionalistes.

No creyem desencaminat en sos judicis al senyor Marinello. Cert que'l Catalanisme està avuy en estat de relativa atonia, però virtualment es una causa plena de vida y de juvenesa. En Maura'l volgué aterrar, però en Maura's gastà y caygué. Lo meteix els està passant a agitadors com en Lerroux. Són petites les forces d'un home pera lluytar contra causes tan grans; més petites encara les dels raquitichs políticayres espanyols.

Per 'xò tornen a accentuarse les corrents d'unió entre tots els autonomistes. Anem tots units en lo essencial, qu'es la llibertat de Catalunya que a tots ens agermana. En cambi, lo essencial pera'ls malparats governs del centre es poder manar, es poder assolir, d'aquest Estat caduch, el governall que pera ells es la poma de la discórdia.

¿Es hora, donchs, de que tots els autonomistes decideixin prescindir de petiteses, y pugui fer Catalunya social y políticament l'acció feconda que ha de durla a l'autonomia?

La política francesa ja no està malament: està... pitjor. Ha caygut el ministeri Combes, y el nou gabinet que ha de substituhirlo, presidit per en Rouvier, no acaba de merèixer les simpaties de ningú, ni dels conservadors ni dels socialistes, ni dels més moderats ni dels més radicals de la esquerra.

Tot lo qual fa esperar que la nova situació no durarà gayre, y qu'en Rouvier a França hi farà un paper gayrebé tan trist com el que a Espanya està fent l'Azcarra.

De que ni l'un ni l'altre anirán enlloch, ja quasi quasi en podem estar certs.

En l'«Associació Wagneriana» s'han celebrat la setmana passada tres interessants concerts, destinats a fer conèixer la serie completa de *Sonates* pera violi y piano de Beethoven. Han interpretat les sonates els célebres artistes Artur de Greef y Mateu Crickboom.

Abdós eminents músichs han fet un treball admirable. Si Crickboom es l'artista de sempre, pulcre y refinat, que diu ab intensitat de sentiment y executa ab claretat y perfecció maravelloses, en de Greef l'acompanya admirablement, fentnos fruhir una execució neta y justa, recordantnos aquells célebres concerts que donà anys enrera en l'enderroc Teatre Lirich.

L'«Associació Wagneriana» mena endavant la seva obra de musical cultura, y els tres concerts beethovenians donats darrerament seràn considerats com una brillant mostra d'espandiment y vida.

En la sala d'exposicions del «Círcul Artístic» hi estan exposats quatre quadros, desenrotllat de quatre dels bocets premiats en el concurs que temps enrera obri don Joan Lusà y Puig.

Per culpa dels temes donats, més a propòsit pera desenrotllarhi un treball literari que no una obra pictòrica, se nota certa nebulositat en els assumptos. La *plaga de la usura*, que ha pintat en Gual, resulta un quadro simbòlich no gayre intel·ligible. Una dòna munta

un carro antich y fuheteja'ls cavalls desbocats, atropellant homes nus que van quedant morts y estesos a lo llarch del cami, com a rastre que deixa'l carro. El d'en Tamburini, que porta per titol *La filla pròdiga*, representa una noya parada en una carretera y mirant enlayre, sense fer cas d'un vell y d'un noy que té aprop seu y que sembla li presenti dos vedells que porta lligats. El d'en Barrau representa una fàbrica de taps de suro a l'Empordà; el tema donat crech qu'era: *La virtud reside en el trabajo y en el amor a sus semejantes*. El d'en Gili Roig se presenta dividit en dues parts: la superior sembla una festa de faunes y bacants; en la inferior s'hi veuen en un sot d'ones agegudes, y una qu'està dreta y enrahona ab una vella qu'està fóra del sot. Se titula *El abismo*; el lema donat crech qu'era molt més llarch.

En tots s'hi nota un lloable esforç pera fer obra seria.

Apart de la equivocació de posar temes literaris pera fer obres pictòriques, es molt d'alabar la iniciativa del senyor Llusà, al qui hem de felicitar coralment per haver donat tan bell exemple als qu'estàn en condicions de fomentar l'art a Catalunya.

Per excès d'original no poguerem donar compte la setmana passada de la sessió literari-musical que com a festa inaugural de son nou hostatge celebrà l'«Aplech Catalanista». Pronunciaren hermosos parlaments els senyors Eduart Vidal, president de l'associació, y Manel Ribé, que ho es de la secció de propaganda de la meteixa. Se llegiren poesies dels senyors Novellas de Molins, Riquer, Carner, Casals y Bové, Argimón, Bofill y Mates, Redondo, Massip, etc., y quadros en prosa de Ramon y Vidales (R.), Manau y Paz. El «Quintet Verdi» s'encarregà de la part musical, prenenthi també part el tenor senyor Sans, que fou aplaudit igualment que'ls professors de dit quintet senyors Franch, Llansà, Rossell, Guardia y Escolà.

Fou nombrosissima la concorrencia que assistí a aqueixa vetllada, prodigant sos aplaudiments a tots els que hi prengueren part.

A l'«Associació Popular Catalanista» hi donà'l passat dissapte una conferencia'l senyor Ròmul S. Rocamora, desenrotllant el tema «Mètodes de critica artistich-literaria: Exemples.» El conferenciant s'ocupà dels varis mètodes que'l critic pot escullir, y remarcà les ventatges e inconvenients de cada un, valentse d'exemples apropiats. Completà sa disertació ab varies observacions sobre la critica impressionista moderna. El senyor Rocamora fou molt aplaudit per la nombro-

sa concorrencia que havia acudit a escoltar sa notable disertació.

Publicacions rebudes:

L'endemà de bodes, comedia en tres actes, per J. Pous y Pagès. Al ésser estrenada a Romea aquesta obra, per cert ab molt èxit, ja donarem nostra opinió sobre ella. Ha sigut publicada per la «Biblioteca Popular de «L'Avenç», de la que'n forma'l volum 33. Preu, 50 cèntims.

Occitania, revista literaria y social de les Terres de Llengua d'Oc. Els incansables propagandistes en Joseph Aladern y en Pròsper Estieu acaben de fundar aquesta revista, continuació de la que's publicava enllà del Pirineu ab el titol de *Mont-Segur*. Ve a lluytar pels furs de les històriques llengües d'Oc y pera deslliurar als pobles que les parlen del jou dels Estats centralisadors. Són remarcables les dues *Lletres* dels directors senyors Estieu y Aladern, ab les que's fa la presentació de la nova revista. El reste delsumari es interessant, trobantshi les firmes d'Antòn d'Olivan, Miquel de Camelat, Antonin Perbosch, Peire Fons, Joan Puig y Ferreter, Miquel Costa y Llobera, Joan Maragall, Joan Pais, Plàcit Vidal, Paul Regin, Joseph M.ª de Sureda y Louis Funeu. Desitjem molta prosperitat a la nova publicació catalana.

Almanach anunciador de les agulles «Marca Dragón», de Hugo, Heusch y C.^a Es propi pera despatx, y està fixat en una vistosa tarja policroma.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sien inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.